

Janusz Leżoń*, Marek Bojarczuk, Julian Traciak*****

ZNACZENIE DZIAŁAŃ NIEKINETYCZNYCH W NOWOCZESNYCH SIŁACH ZBROJNYCH

Streszczenie

W obliczu dynamicznych zmian technologicznych i globalizacji podstawą współczesnych konfliktów zbrojnych są działania niekinetyczne, których istotnym elementem są operacje informacyjne, psychologiczne i cybernetyczne. Te formy operacji umożliwiają osiąganie strategicznych celów bez konieczności bezpośrednich starć zbrojnych, wpływając na morale, systemy informacyjne oraz infrastrukturę przeciwnika. W artykule omówiono znaczenie działań niekinetycznych dla sił zbrojnych, podkreślając ich rolę w nowoczesnych strategiach wojskowych. Opisano również operacje psychologiczne, informacyjne oraz cybernetyczne jako jedno z kluczowych narzędzi dla współczesnych strategii wojskowych, które pozwalają osiągać cele strategiczne bez angażowania sił zbrojnych w bezpośrednie starcia. Zaproponowano integrację działań niekinetycznych z tradycyjnymi operacjami wojskowymi, wskazując na konieczność dostosowania struktur organizacyjnych oraz strategii komunikacyjnych w siłach zbrojnych.

Słowa kluczowe: działania niekinetyczne, operacje psychologiczne, operacje informacyjne, siły zbrojne

Wstęp

Wojna od zawsze była konkurencją między różnymi stronami lub – tak jak zdefiniował ją Carl von Clausewitz – „jest jedynie kontynuacją polityki innymi środkami”¹, a jej charakter zmienia się z czasem. W dobie globalizacji i dynamicznego rozwoju technologii manipulacja

* 3 Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej, e-mail: agajanuszlezon@interia.pl, ORCID: 0009-0004-8911-0616.

** 3 Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej, e-mail: marek.bojarczuk@wot.ron.mil.pl, ORCID: 0009-0006-2063-669X.

*** 3 Podkarpacka Brygada Obrony Terytorialnej, e-mail: j.traciak@ron.mil.pl, ORCID: 0000-0002-9214-3484.

¹ C. Von Clausewitz, *On War*, vol. 1, London 1873.

informacją, cyberataki oraz operacje psychologiczne stały się kluczowymi narzędziami w arsenale nowoczesnych sił zbrojnych, co wpływa na globalne środowisko bezpieczeństwa. W tym kontekście działania niekinetyczne odgrywają znaczącą rolę we współczesnych konfliktach zbrojnych. Ich zastosowanie pozwala na osiąganie strategicznych celów bez konieczności angażowania się w kosztowne i ryzykowne operacje kinetyczne.

Działania niekinetyczne obejmują szeroki zakres operacji wojskowych, które nie polegają na bezpośrednim użyciu siły fizycznej². Zamiast tego ich celem jest przede wszystkim wpływanie na morale przeciwnika, zakłócanie jego systemów informacyjnych oraz prowadzenie działań w cyberprzestrzeni. Działania realizowane w taki sposób pozwalają, po pierwsze, na osiąganie strategicznych celów bez konieczności starć zbrojnych, po drugie, zapewniają niemal pełną anonimowość działań stanowiącą dodatkowy czynnik, jakim jest brak jasno określonego przeciwnika, co w znacznym stopniu utrudnia przeciwdziałanie tego typu zagrożeniom. Sama historia działań niekinetycznych sięga starożytności, kiedy to władcy i dowódcy wojskowi wykorzystywali różnorodne techniki, aby dezinformację wprowadzić przeciwnika w błąd lub osłabić jego morale. Jednym z pierwszych teoretyków, którzy poruszali temat działań niekinetycznych, był Sun Tzu, chiński strateg wojskowy. W swoim dziele *Sztuka wojny* zalecał on stosowanie manipulacji informacyjnej oraz psychologicznej demoralizacji wroga, aby osiągnąć przewagę bez konieczności bezpośrednich starć³. Odwołując się do jego dzieła, można przywołać cytát „ujarzmienie wroga bez uciekania się do siły jest szczytem umiejętności”, który stanowi esencję działań niekinetycznych. W szybkich atakach i strategicznych rajdach, które charakteryzowały średniowieczne działania wojenne, znajomość lokalizacji i siły wroga była kluczowa, a niekinetyczne działania opierały się głównie na dezinformacji⁴. Źle poinformowana armia ryzykowała, że niespodziewanie wpadnie w zasadzkę lub zostanie zaskoczona. Dowódca, który był w stanie ukryć swoje ruchy i zamiary, miał większe szanse na swobodne

² A. Gautam, *Non-Kinetic Warfare and Technological Advancements: An Overview*, „Tamkang Journal of International Affairs”, 2024, nr 2; M. Lehto, G. Henselmann, *Non-kinetic warfare – The new game changer in the battle space* [w:] *Proceedings of the 15th International Conference on Cyber Warfare and Security*, ed. B.K. Payne, Norfolk 2020, s. 316–325.

³ J.M. Post, *The key role of psychological operations in countering terrorism*. „Countering Terrorism and Insurgency in the 21st Century”, 2007, s. 380–396.

⁴ E. Claussen, L. Zenobi, *Fiction and disinformation in early modern Europe: An introduction*. „Past & Present”, 2022, s. 1–35.

działanie i zaskoczenie wroga: „Żadne plany nie są lepsze niż te, które realizujesz, gdy wróg jest ich nieświadomy”⁵.

W czasie II wojny światowej operacje psychologiczne, takie jak propaganda radiowa, odgrywały kluczową rolę w działaniach wojennych⁶. Strony konfliktu wykorzystywały radio i inne środki masowego przekazu do szerzenia dezinformacji oraz podnoszenia morale wojsk własnych. Nazistowskie Niemcy stosowały retorykę emocjonalną w materiałach propagandowych. Obejmowało to wykorzystanie języka emocjonalnego do podburzania nastrojów społecznych, manipulowania poglądów i zaspokajania potrzeb emocjonalnych⁷. Zimna wojna przyniosła rozwój technologii militarnych, co spowodowało bardziej zaawansowane formy działań niekinetycznych⁸. Kolejnym przykładem jest *Operacja Fortitude*, w której Brytyjczycy podjęli szeroko zakrojoną kampanię dezinformacyjną, aby zmylić Niemców co do miejsca planowanej inwazji alianatów. W tym celu alianci stworzyli fikcyjną armię pod dowództwem generała George'a S. Pattona, znaną jako „armia duchów”⁹. Wykorzystano atrapy czołgów, okrętów desantowych i innych sprzętów wojskowych, aby przekonać Niemców, że inwazja nastąpi przez cieśninę Dover. Pracownicy studiów filmowych i teatrów zbudowali fikcyjne obozy wojskowe, a komunikaty radiowe wprowadzały Niemców w błąd. Działania te sprawiły, że naziści uwierzyli, że główna inwazja nastąpi w innym miejscu, co znacząco przyczyniło się do sukcesu operacji *D-Day*.

Współczesne działania niekinetyczne odgrywają kluczową rolę w nowoczesnych konfliktach zbrojnych, umożliwiając osiągnięcie strategicznych celów bez konieczności angażowania się w bezpośrednie starcia zbrojne. Według P. Schwartz¹⁰ XXI wiek będzie praktykował te działania, a narody podatne na nie muszą przezwyciężyć swoje słabości lub odpowiednio się przygotować. Działania niekinetyczne stają się nieodzownym elementem współczesnych strategii wojskowych, integrując między innymi operacje psychologiczne, informacyjne i cybernetyczne

⁵ J. Titterton, *Deception in Medieval Warfare: Trickery and Cunning in the Central Middle Ages*, Martlesham 2022.

⁶ S. Narula, *Psychological operations (PSYOPs): A conceptual overview*, „Strategic Analysis”, 2004, nr 1, s. 177–192.

⁷ H. Zhao, *Propaganda Content and Strategies of Nazi Germany from the Perspective of Emotional Communication*. „Journal of Social Science Humanities and Literature”, 2023, nr 5, s. 212–218.

⁸ T.H. Sargana, M. Hussain, *The US and Russian Battlefield Maneuvers in the 21st Century*, Islamabad 2018.

⁹ G. Souter, J. Souter, *The Ghost Army: Conning the Third Reich*, London 2019.

¹⁰ P. Schwartz, *Inevitable surprises: A survival guide for the 21st century*, New York 2003.

w jeden spójny system¹¹. Dzięki temu siły zbrojne będą miały możliwość skutecznej reakcji na różnorodne zagrożenia w dynamicznie zmieniającym się środowisku bezpieczeństwa. W kontekście sił zbrojnych RP rozwój i doskonalenie działań niekinetycznych jest niezbędne dla utrzymania zdolności obronnych oraz skutecznego przeciwdziałania współczesnym zagrożeniom występującym zarówno w czasie pokoju, kryzysu, jak i ewentualnej wojny.

Niniejszy artykuł koncentruje się na znaczeniu działań niekinetycznych dla sił zbrojnych, ze szczególnym uwzględnieniem operacji psychologicznych, informacyjnych oraz cybernetycznych. Chociaż działania kinetyczne polegające na bezpośrednim użyciu siły fizycznej stanowią integralną część tradycyjnych operacji wojskowych, nie są one szczegółowo rozpatrywane w tej analizie. Takie założenie metodologiczne pozwala na głębsze zrozumienie specyfiki i wpływu działań niekinetycznych w nowoczesnych strategiach wojskowych, jednocześnie podkreślając, że ich pominięcie nie oznacza negowania ich znaczenia w ogólnym kontekście militarnym.

Literatura dotycząca znaczenia działań niekinetycznych nie jest obszerna. Treść większości książek i artykułów dotyczy dyskusji na temat różnych jej elementów, m.in. działań informacyjnych, psychologicznych i cybernetycznych (zajmują się tym np. K. Figura, M. Wrzosek, T. Kacała, T. Dukiewicz, A. Bień-Kacała, Z. Stefaniak, K. Kuśmirek, M. Staszczak, J. Sadowski, D. Dziwisz, B. Sajduk, M. Kulczycki). Prace odnoszące się do działań niekinetycznych są prowadzone przez raczej niewielką grupę badaczy (M. Zubek, D. Niedzielski, M. Lehto, CH. Teo, M.G. Clemis, C. D'Antonio, A. Ratiu).

Analiza wpływu działań niekinetycznych na efektywność operacyjną sił zbrojnych

Współczesne armie muszą być przygotowane na różnorodne zagrożenia, które wykraczają poza tradycyjne pola bitwy. W erze informacji i zaawansowanych technologii działania niekinetyczne, realizowane poprzez operacje psychologiczne, informacyjne i cybernetyczne, stają się kluczowymi narzędziami w arsenale nowoczesnych armii. W kontekście sił zbrojnych RP zrozumienie i wykorzystanie potencjału działań niekinetycznych jest nieodzowne dla skutecznego reagowania na współczesne wyzwania bezpieczeństwa. Niniejsza analiza opisuje, jak poszczególne typy działań niekinetycznych wpływają na efektywność operacyjną sił zbrojnych, omawiając ich rolę, znaczenie oraz przyszłe wyzwania i możliwości.

¹¹ M. Lehto, G. Henselmann, *op.cit.*

a) Operacje psychologiczne

Operacje psychologiczne (PSYOPS) są jednym z podstawowych elementów działań niekinetycznych. Można je zdefiniować jako zaplanowane wykorzystanie komunikacji w celu wpływania na ludzkie postawy i zachowania, aby stworzyć w grupach docelowych emocje i zamiary, które wspierają osiągnięcie zamierzonych celów¹². Mogą one obejmować propagandę, dezinformację, kampanie informacyjne, a także działania mające na celu zastraszanie lub demoralizowanie przeciwnika. Są one często ukierunkowane na różnorodne grupy, w tym na żołnierzy przeciwnika, jego dowództwo, cywilów oraz sojuszników.

Wpływ operacji psychologicznych na morale i psychikę jest znaczący¹³. Poprzez systematyczne i dobrze zaplanowane działania można wywołać negatywne efekty, takie jak strach, niepewność czy chaos. Celem tych działań mogą być również pozytywne efekty, takie jak podnoszenie morale, wzmacnianie ducha walki oraz budowanie poczucia jedności i celu. Do przykładów negatywnego wpływu należy rozpowszechnianie fałszywych informacji o nadchodzących atakach, co może prowadzić do paniki i dezorganizacji. Innym takim przykładem jest wykorzystanie ulotek propagandowych, które wzywają przeciwnika do poddania się, obiecując humanitarne traktowanie jeńców wojennych. Takie działania mogą skutecznie zniechęcać i demoralizować wroga. Kampanie informacyjne skierowane do własnych żołnierzy mogą natomiast zawierać przesłania motywacyjne, podkreślające sukcesy wojskowe oraz przypominające o wartościach, za które walczą. W ten sposób operacje psychologiczne mogą przyczyniać się do zwiększenia zaangażowania i determinacji.

Operacje psychologiczne mogą być również stosowane na własnym społeczeństwie. Wraz z połączeniem światowych mediów na całym świecie możliwość zlokalizowania jakiejkolwiek konkretnej kampanii medialnej maleje; oznacza to, że każda kampania PSYOPS ma zarówno bezpośrednich, jak i pośrednich odbiorców¹⁴. Wyzwaniem dla planistów operacji psychologicznych jest stworzenie materiałów, które będą skuteczne i nieobraźliwe dla wszystkich prawdopodobnych odbiorców. Ich celem jest budowanie długofalowego potencjału i przygotowywanie społeczeństwa do zamierzonych celów. W czasie II wojny światowej Joseph Goebbels, minister propagandy w nazistowskich Niemczech, wykorzystywał PSYOPS do manipulacji opinią publiczną. Jego słynne

¹² S. Narula, *op.cit.*

¹³ B.M. Bemis, *Neuroscience of Persuasion: Understanding Brain Mechanisms in Psychological Operations*, Monterey 2011.

¹⁴ S.B. King, *PSYOP and persuasion: Applying social psychology and becoming an informed citizen*. „Teaching of psychology”, 2004, nr 1, s. 27–30.

stwierdzenie „Kłamstwo powtórzone tysiąc razy staje się prawdą”¹⁵ ilustruje, jak dezinformacja i powtarzanie fałszywych informacji mogą wpłynąć na postrzeganie rzeczywistości przez społeczeństwo. R. Brzeski doskonale oddaje cel i strategię operacji psychologicznych: „Najsukuteczniejszą dezinformacją jest ta, która potwierdza hipotezy i obawy przeciwnika. Działania dezinformacyjne muszą mieć jasno określony cel. Nie wolno prowadzić dezinformacji dla dezinformacji. Nie wolno kłamać nie znając prawdy”¹⁶. Zgodnie z tym podejściem skuteczne operacje psychologiczne muszą być precyzyjnie zaplanowane i ukierunkowane na konkretne cele, a także muszą uwzględniać realia i prawdę, aby kłamstwa były trudne do wykrycia.

Operacje psychologiczne mogą również prowadzić do polaryzacji społeczeństwa przeciw wspólnemu wrogowi¹⁷. Poprzez intensywne kampanie propagandowe i dezinformacyjne można wywołać w społeczeństwie poczucie zagrożenia i niechęci wobec określonych grup lub narodów¹⁸. Tego rodzaju posunięcia mogą prowadzić do zwiększenia wsparcia dla działań wojennych oraz zjednoczenia społeczeństwa wokół wspólnego celu. W ten sposób operacje psychologiczne nie tylko wpływają na morale przeciwnika, ale również wzmacniają determinację i jedność wewnątrz własnego kraju.

b) Operacje informacyjne

Operacje informacyjne (INFOOPS), obok operacji psychologicznych, stanowią element działań niekinetycznych skupiających się na zarządzaniu informacją w celu uzyskania pewnej przewagi. Ich celem jest wpływanie na percepcję, morale oraz decyzje zarówno wrogich, jak i neutralnych oraz sprzymierzonych grup. Operacje informacyjne są wykorzystywane do kształtowania opinii publicznej, demoralizacji przeciwnika oraz zakłócania jego procesów decyzyjnych¹⁹. Dzięki nim możliwe jest osiągnięcie strategicznych celów bez konieczności angażowania się w bezpośrednie akcje zbrojne.

Wpływ operacji informacyjnych na opinię publiczną oraz przewagę informacyjną jest nie do przecenienia. Postrzeganie dominacji informa-

¹⁵ P. Jandrić, *Lies, damned lies, and the Web*, „Educational philosophy and theory”, 2017, nr 6, s. 578–579.

¹⁶ R. Brzeski, *Wojna informacyjna – wojna nowej generacji*, Komorów 2014.

¹⁷ G. Milos, P. Mlejnkova, *Challenging online propaganda and disinformation in the 21st century*, London 2021.

¹⁸ I. Vamanu, *Open information science*, „Fake news and propaganda: A critical discourse research perspective”, 2019, nr 1, s. 197–208.

¹⁹ P. Kovanda, *Possibilities of social media in information operations*, „Studia nad autorytaryzmem i totalitaryzmem”, 2017, t. 39, nr 4.

cyjnej jako uzyskiwanie przewagi informacyjnej w działaniach ofensywnych i defensywnych wobec innych organizacji w trakcie geopolitycznych zmagañ lub konfliktów zbrojnych podkreśla kluczową rolę manipulacji świadomością sytuacyjną własną i przeciwnika²⁰. Poprzez skuteczne zarządzanie informacją siły zbrojne mogą kształtować narracje, które sprzyjają ich celom strategicznym. Na przykład w konflikcie na Ukrainie zarówno strona ukraińska, jak i rosyjska prowadziły intensywne kampanie informacyjne, starając się zdobyć wsparcie międzynarodowe oraz osłabić morale przeciwnika²¹.

Operacje informacyjne mogą również obejmować działania mylące, znane jako operacje dezinformacyjne. Tego rodzaju operacje polegają na celowym rozpowszechnianiu fałszywych lub wprowadzających w błąd informacji w celu zmylenia przeciwnika i wprowadzenia go w błąd. Operacje mylące mogą mieć na celu zakłócenie procesów decyzyjnych przeciwnika, zmuszając go do podejmowania błędnych decyzji, które mogą prowadzić do jego osłabienia.

c) Operacje cybernetyczne

Operacje cybernetyczne to nie tylko militarne konteksty podejmowanych czynności, a kolejny kluczowy element działań niekinetycznych stanowiący istotny składnik nowoczesnych strategii wojskowych²². Z definicji obejmują one zarówno działania ofensywne, takie jak ataki hakerskie, wirusy komputerowe, *ransomware* czy ataki typu DDoS (*Distributed Denial of Service*), które mają na celu zakłócenie lub zniszczenie systemów informacyjnych przeciwnika, jak i defensywne, koncentrujące się na ochronie własnych systemów przed atakami, w tym na wykrywaniu zagrożeń, reagowaniu na incydenty oraz odbudowie systemów po atakach, a także przeciwdziałanie dezinformacji przeciwnika. Skuteczne ataki cybernetyczne mogą sparaliżować systemy dowodzenia i kontroli, zakłócić komunikację, zniszczyć dane, a nawet fizycznie uszkodzić infrastrukturę krytyczną, taką jak sieci energetyczne, systemy wodociągowe czy transportowe. Przykładem może być atak na ukraińską sieć energetyczną w 2015 roku, który pozbawił prądu setki tysięcy lu-

²⁰ R. Białoskórski, *The Theoretical Concept of Information Warfare: a General Outline*, „Humanities and Social Sciences”, 2023, nr 4, s. 7–24.

²¹ M. Staszczak, *Rosyjskie działania informacyjne na przykładzie inwazji na Ukrainę*, „Kwartalnik Bellona”, 2023, s. 1, s. 45–64; D. Chmielewska, *Dezinformacja nowym orężem wojennym – jak manipulacja społeczeństwami i opinią publiczną wpływa na losy wojny w Ukrainie?*, „Alcmena. Pismo Interdyscyplinarne”, 2023, nr 1.

²² M. Wrzosek, *Operacje w cyberprzestrzeni. Założenia teoretyczne i praktyka*, „Kwartalnik Bellona”, 2016, nr 4, s. 42–59.

dzi²³. Tego rodzaju operacje mają na celu osłabienie zdolności operacyjnych przeciwnika i wprowadzenie chaosu w jego działaniach. W przededniu „operacji specjalnej” na Ukrainie Rosja rozpoczęła ataki DDoS i cyberataki na ukraińskie systemy komputerowe mające na celu wyłączenie ukraińskich agencji rządowych, banków i niektórych firm²⁴. Oprócz cyberataków prorosyjska grupa Gamaredon prowadziła cyberszpiegostwo wspierające rosyjską inwazję²⁵.

Operacje cybernetyczne mają również kluczowe znaczenie dla zabezpieczenia własnych systemów informacyjnych²⁶. W dobie globalnej sieci informacyjnej ochrona danych i komunikacji jest absolutnie niezbędna. Współczesna armia musi być przygotowana na ataki cybernetyczne, które mogą zakłócić łańcuch dowodzenia, zniszczyć infrastrukturę krytyczną lub ujawnić poufne informacje. Dlatego siły zbrojne muszą inwestować w zaawansowane technologie ochrony cybernetycznej.

Rozwój sztucznej inteligencji (ang. *Artificial Intelligence* – AI) otwiera nowe możliwości, ale również stwarza nowe zagrożenia i wyzwania w dziedzinie operacji cybernetycznych²⁷. AI może być wykorzystywana do analizowania ogromnych ilości danych²⁸. Pozwala to na szybkie i precyzyjne wykrywanie zagrożeń oraz automatyczne reagowanie na incydenty. Sztuczna inteligencja może również wspierać prowadzenie zaawansowanych kampanii dezinformacyjnych, które są trudniejsze do wykrycia i przeciwdziałania²⁹. Ponadto technologie takie, jak klonowanie głosu i generowanie *deepfake*'ów, umożliwiają tworzenie fałszywych tożsamości i przekazów, które mogą być wykorzystywane do wprowadzania przeciwnika w błąd oraz zakłócania jego działań.

²³ G. Liang [i in.], *The 2015 Ukraine blackout: Implications for false data injection attacks*, „IEEE transactions on power systems”, 2016, nr 4, s. 3317–3318.

²⁴ D. Štrucl, *Russian aggression on ukraine: Cyber operations and the influence of cyberspace on modern warfare*, „Contemporary Military Challenges/Sodobni Vojaški Izzivi”, 2022, nr 2, s. 103–123; A. Warchoł, *Rola cyberprzestrzeni w wojnie Rosji z Ukrainą*, „Nowa Polityka Wschodnia”, 2023, nr 4, s. 64–79.

²⁵ K. Fendorf, J. Miller, *Tracking cyber operations and actors in the Russia – Ukraine war*, „Council on Foreign Relations”, 2022, nr 4.

²⁶ H. Prunckun, *Cyber weaponry: Issues and implications of digital arms*, Berlin 2018.

²⁷ A. Visvizi, M. Bodziany, *Artificial intelligence and its context: an introduction*, „In Artificial Intelligence and Its Contexts: Security, Business and Governance”, 2021.

²⁸ S.K. Punia [i in.], *Performance analysis of machine learning algorithms for big data classification: ML and AI-based algorithms for big data analysis*, „International Journal of E-Health and Medical Communications (IJEHMC)”, 2021, nr 4, s. 60–75.

²⁹ W.R. Moy, K.T. Gradon, *Artificial intelligence in hybrid and information warfare: A double-edged sword*, „Artificial Intelligence and International Conflict in Cyberspace”, 2023.

d) Rola działań niekinetycznych

Operacje informacyjne, cybernetyczne czy też psychologiczne umożliwiają zdobycie przewagi nad przeciwnikiem lub osiągnięcie zamierzonych celów w sposób subtelny i często niewidoczny na pierwszy rzut oka. Porównując działania kinetyczne i niekinetyczne, można zauważyć kilka kluczowych różnic. Działania kinetyczne, takie jak bombardowania, ostrzał artyleryjski czy ataki rakietowe, polegają na bezpośrednim użyciu siły fizycznej. Ich celem jest zniszczenie sił i infrastruktury przeciwnika, co prowadzi do bezpośrednich strat materialnych i ludzkich. Z kolei działania niekinetyczne koncentrują się na zakłócaniu funkcjonowania systemów przeciwnika, manipulacji informacją oraz demoralizowaniu jego sił. Ich efekty mogą być mniej widoczne, ale równie destrukcyjne, ponieważ prowadzą do chaosu, zamieszania i dezorganizacji w szeregach wroga, instytucjach rządowych lub samym społeczeństwie. Działania niekinetyczne są szczególnie ważne dla sił zbrojnych RP z kilku powodów. Po pierwsze, Polska, jako średniej wielkości kraj, nie dysponuje tak dużymi zasobami wojskowymi jak niektóre większe państwa. Z uwagi na to działania niekinetyczne mogą pozwolić na skuteczne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu osiągnięcia strategicznych celów. Po drugie, współczesne zagrożenia, takie jak cyberataki, dezinformacja czy operacje psychologiczne, wymagają odpowiedzi niekinetycznej. Tradycyjne działania wojskowe nie są wystarczające, aby skutecznie przeciwdziałać tym zagrożeniom.

Efektywność kosztowa działań niekinetycznych jest kolejnym ważnym czynnikiem. Koszty cyberataków, kampanii informacyjnych czy operacji psychologicznych są zazwyczaj niższe niż koszty prowadzenia bezpośrednich działań zbrojnych. Dzięki temu siły zbrojne mogą realizować swoje cele strategiczne bez konieczności ponoszenia wysokich nakładów finansowych. Ponadto działania niekinetyczne dają siłom zbrojnym większą elastyczność strategiczną. Mogą być stosowane zarówno w czasie pokoju, kryzysu, umożliwiając reakcję na różnorodne zagrożenia, zwłaszcza o charakterze hybrydowym, z którym mamy obecnie do czynienia, jak również w czasie konfliktu zbrojnego, wspierając operacje kinetyczne.

e) Integracja działań niekinetycznych

Integracja działań niekinetycznych jest niezbędnym elementem nowoczesnych strategii wojskowych, umożliwiającym osiągnięcie synergii między różnymi formami operacji niekinetycznych. Aby te działania były skuteczne, muszą być skoordynowane i zharmonizowane w ramach spójnego planu. Tę rolę pełni strategia komunikacyjna (STRATCOM),

która funkcjonuje jako klamra spinająca i integrująca różne formy działań niekinetycznych. STRATCOM zapewnia, że wszystkie operacje są prowadzone w sposób przemyślany i zaplanowany, co pozwala na osiągnięcie długofalowych efektów³⁰. Dzięki zarządzaniu i koordynacji możliwe jest tworzenie spójnych komunikatów. Konsekwencja przekazu jest kluczowa, ponieważ nieskoordynowane działania mogą prowadzić do osłabienia efektywności operacji, a nawet ich całkowitej klęski w wymiarze wojskowym i cywilnym.

Odpowiednie planowanie i koordynacja działań niekinetycznych pozwala na ich wzajemne wzmocnianie, osiągając synergii działań³¹. Operacje psychologiczne mogą być wsparte przez działania informacyjne, które dostarczają precyzyjnie ukierunkowane komunikaty do określonych grup docelowych. Na przykład kampania informacyjna może być zintegrowana z operacjami psychologicznymi w celach demoralizacyjnych lub polaryzujących społeczeństwo. Operacje cybernetyczne mogą również wesprzeć PSYOPS. Przykładem może być atak na infrastrukturę krytyczną, który paraliżuje systemy informacyjne przeciwnika, jednocześnie umożliwiając przeprowadzenie skutecznych operacji psychologicznych. Dodatkowo cyberataki mogą zakłócać systemy komunikacyjne przeciwnika, co utrudni mu koordynację działań i podejmowanie decyzji.

W ramach STRATCOM operacje niekinetyczne są planowane i realizowane w sposób, który maksymalizuje ich efektywność. Odpowiednie zarządzanie pozwala na lepszą koordynację i elastyczność, umożliwiając szybkie dostosowywanie strategii w odpowiedzi na zmieniające się warunki i działania przeciwnika. Dzięki temu możliwe jest efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów i osiągnięcie przewagi strategicznej.

Wyzwania i konieczne zmiany w SZ RP

Działania niekinetyczne, z uwagi na dynamiczny rozwój technologii oraz zmieniające się środowisko geopolityczne, stoją przed wieloma problemami. Zrozumienie i odpowiednie przygotowanie się na te wyzwania jest kluczowe dla skutecznego wykorzystania potencjału działań niekinetycznych w przyszłych konfliktach.

³⁰ T. Kacała, *The role of military leadership in strategic communication (STRATCOM)*, „Journal of Positive Management”, 2016, nr 1, s. 32–44.

³¹ P. Szczepański, *Stratcom & Communication Coherence in the Polish Armed Forces*, „Artificial Intelligence and Its Contexts: Security, Business and Governance”, 2021, s. 65–78.

a) Świadomość operacyjna dowódców

W dobie dynamicznego rozwoju technologii informacyjnych świadomość operacyjna dowódców nabiera kluczowego znaczenia. Dowódcy muszą być świadomi nie tylko tradycyjnych zagrożeń militarnych, ale także tych płynących z działań niekinetycznych³². Operacje psychologiczne, skierowane na wpływanie na emocje, motywacje oraz zachowania grup docelowych, mogą mieć ogromne konsekwencje dla sił zbrojnych i społeczeństwa. Technologie takie jak *deepfake* umożliwiają tworzenie fałszywych materiałów wideo, które wyglądają niezwykle realistycznie³³. Materiały te mogą być wykorzystywane do rozpowszechniania fałszywych informacji, które mają na celu zniszczenie morale żołnierzy i społeczeństwa. Na przykład w sytuacji konfliktu przeciwnik może stworzyć wideo przedstawiające kluczowego dowódcę wojskowego w kompromitującej sytuacji lub wydającego rozkazy podważające morale i zaufanie do dowództwa. Nawet jeśli taki materiał jest szybko zdementowany, może wyrządzić znaczące szkody psychologiczne, wprowadzając zamieszanie i niepewność w szeregach wojskowych. Długoterminowe efekty takiej dezinformacji mogą prowadzić do osłabienia zdolności bojowych oraz zaufania między żołnierzami a dowództwem. *Deepfake* może również być wykorzystany do tworzenia fałszywych wiadomości, które mają na celu wzbudzenie paniki lub zamieszania wśród ludności cywilnej³⁴. Przykładowo, fałszywe nagranie przedstawiające atak na cele cywilne może wywołać panikę. Tego typu działania mogą osłabić zdolności obronne kraju poprzez skierowanie uwagi i zasobów na zarządzanie kryzysowe zamiast na działania militarne.

Operacje informacyjne wykorzystujące zaawansowane technologie, takie jak sztuczna inteligencja i klonowanie głosu³⁵, stanowią kolejne poważne zagrożenie. AI może być wykorzystywana do tworzenia przekonujących fałszywych komunikatów, które są trudne do odróżnienia od prawdziwych. Przeciwnik może użyć tych narzędzi na przykład do stworzenia fałszywego nagrania głosowego, w którym podszywa się pod

³² L.Y. Hunter [i in.], *Artificial intelligence and information warfare in major power states: how the US, China, and Russia are using artificial intelligence in their information warfare and influence operations*, „Defense & Security Analysis”, 2024, s. 1–35.

³³ M. Westerlund, *The emergence of deepfake technology: A review*, „Technology innovation management review”, 2019, nr 11.

³⁴ K.A. Pantserov, *The malicious use of AI-based deepfake technology as the new threat to psychological security and political stability*, „Cyber defence in the age of AI, smart societies and augmented humanity”, 2020, s. 37–55.

³⁵ W. Hutiri, O. Papakyriakopoulos, A. Xiang, *Not My Voice! A Taxonomy of Ethical and Safety Harms of Speech Generators*, „The 2024 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency”, 2024.

dowódców lub innych kluczowych członków personelu wojskowego w celu uzyskania informacji. Dzięki klonowaniu głosu i zaawansowanym technikom AI przeciwnik może przeprowadzić rozmowy telefoniczne lub inne formy komunikacji, które wyglądają i brzmią jak autentyczne. Tego rodzaju operacje mogą prowadzić do ujawnienia poufnych informacji, co może mieć katastrofalne skutki dla bezpieczeństwa operacyjnego.

b) Działania niekinetyczne na szczeblu taktycznym

Działania niekinetyczne na szczeblu taktycznym obejmują zakres aktywności, które wspierają operacje wojskowe niepolegające na bezpośrednim użyciu siły kinetycznej. Na tym poziomie należą one do kluczowych dla osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych zarówno w czasie pokoju, jak i wojny, a ich skuteczność zależy od uwzględnienia szeregu aspektów. Analiza środowiska informacyjnego jest podstawą skutecznych działań niekinetycznych. Na szczeblu taktycznym zrozumienie dynamiki informacji, percepcji oraz kanałów komunikacyjnych w danym obszarze operacyjnym pozwala na skuteczne zarządzanie przepływem informacji. Dzięki temu możliwe jest nie tylko przekazywanie własnych narracji, ale również wykrywanie i przeciwdziałanie wrogiej propagandzie. Pozwala to również na identyfikację kluczowych grup społecznych i kanałów, przez które można efektywnie wpływać na opinię publiczną oraz na morale przeciwnika. Zorganizowanie płaszczyzny do wsparcia wojsk własnych to kolejne zadanie. Obejmuje to tworzenie i koordynację działań wielodomenowych, w których różne elementy sił zbrojnych współpracują na poziomie taktycznym, aby zrealizować założone cele. Współpraca ta nie ogranicza się jedynie do sił zbrojnych, lecz obejmuje także inne instytucje państwowe, organizacje pozarządowe oraz lokalną społeczność, co pozwala na skoordynowanie czynności w obliczu różnorodnych wyzwań. W czasie pokoju bardzo ważnym elementem jest uzyskanie wsparcia społeczeństwa dla działań wojskowych. Przedsięwzięcia informacyjne i edukacyjne mają na celu przebudzenie woli walki w społeczeństwie oraz wzmocnienie patriotycznego obowiązku obrony ojczyzny. Dzięki temu budowana jest świadomość zagrożeń i roli, jaką każda jednostka społeczna może odegrać w obronie kraju.

Dodatkowo w czasie wojny wzmocnienie przekazu o bliskim zwycięstwie jest niezbędne do podtrzymania morale własnych sił oraz społeczeństwa. Propagowanie pozytywnych informacji o sukcesach na froncie, jak również osłabianie woli walki przeciwnika poprzez rozsiewanie informacji o jego porażkach może znacząco wpłynąć na przebieg konfliktu. Działania te mają na celu nie tylko utrzymanie ducha walki, ale także zniechęcenie przeciwnika do dalszych działań. Poprzez dezinformację

mację, manipulację danymi oraz symulowanie działań możliwe jest skierowanie uwagi przeciwnika w niewłaściwym kierunku, co daje siłom własnym przewagę strategiczną. Takie czynności mogą obejmować fałszywe komunikaty, inscenizacje ruchów wojsk, a także działania mające na celu zakłócenie procesu decyzyjnego przeciwnika.

Działania niekinetyczne na szczeblu taktycznym są zatem złożonymi, wieloaspektowymi operacjami mogącymi wpłynąć na sukces misji wojskowych. Ich skuteczność wymaga dogłębnej analizy, precyzyjnego planowania oraz ścisłej współpracy pomiędzy różnymi podmiotami zaangażowanymi w operacje.

c) Przebudowa struktur

Aby skutecznie zintegrować działania niekinetyczne z operacjami sił zbrojnych, niezbędne są zmiany zarówno organizacyjno-etatowe, jak i doktrynalne. Wprowadzenie nowych struktur oraz adaptacja istniejących jest niezbędna, aby siły zbrojne mogły skutecznie reagować na współczesne zagrożenia, które coraz częściej mają charakter niekinetyczny. W chwili obecnej struktury wojskowe na szczeblu taktycznym nie są w pełni przygotowane do realizacji takich zadań, a wynika to z braku dedykowanych etatów i zorganizowanych zespołów, które mogłyby skutecznie przeprowadzać działania niekinetyczne. Pierwszym krokiem w kierunku tej integracji jest powołanie na szczeblu brygady lub batalionu nieetatowego koordynatora do spraw komunikacji strategicznej, który bezpośrednio podlegałby dowódcy danego poziomu dowodzenia. Taki koordynator byłby odpowiedzialny za koordynację działań niekinetycznych, zapewniając ich spójność z ogólną strategią operacyjną. Obecnie struktury wojskowe nie są dostatecznie przygotowane do skutecznej realizacji działań niekinetycznych.

Brak dedykowanych etatów uniemożliwia utworzenie wyspecjalizowanych zespołów, które mogłyby realizować te zadania. W związku z tym na szczeblu brygady lub batalionu powinien zostać utworzony zespół działań niekinetycznych, który musi mieć jasno określone zadania w ramach codziennej działalności służbowej, obejmujące planowanie, realizację i ocenę skuteczności działań informacyjnych i psychologicznych. Obecnie jedynymi etatowymi komórkami są sekcje współpracy cywilno-wojskowej na szczeblu brygady, które w Wojskach Obrony Terytorialnej występują również na szczeblu batalionu. To rozwiązanie jest korzystne, biorąc pod uwagę specyfikę WOT, które odgrywają istotną rolę w realizacji zadań CIMIC dla całych sił zbrojnych. W wojskach operacyjnych brakuje takich struktur na poziomie batalionu, co może ograniczać ich zdolność do realizacji działań niekinetycznych. W związ-

ku z tym w jednostkach wojskowych funkcjonujących niezależnie warto rozważyć wprowadzenie do struktur etatowych komórek CIMIC, które mogłyby efektywnie realizować zadania związane z zarządzaniem kryzysowym i współpracą cywilno-wojskową.

Kolejnym problemem jest funkcjonowanie sekcji komunikacji społecznej (SKS), które w obecnym kształcie są niewystarczająco efektywne i mogą prowadzić do nieporozumień w zakresie odpowiedzialności za realizację zadań. Wprowadzenie zmian, takich jak przekształcenie SKS w sekcje wychowawcze i podporządkowanie ich bezpośrednio dowódcom, mogłoby usprawnić organizację zadań związanych z komunikacją społeczną i współpracą cywilno-wojskową. Jednocześnie część personelu i uprawnień SKS powinna zostać przekazana do sekcji CIMIC, aby lepiej wykorzystać ich potencjał w realizacji działań niekinetycznych.

Aby te nowe struktury mogły działać efektywnie, konieczne jest regularne doskonalenie ich zdolności operacyjnych. Dzięki temu nowo utworzone zespoły będą mogły reagować na dynamicznie zmieniające się zagrożenia w środowisku operacyjnym. Grupa Dokumentowania Działań, obecna w etatowych strukturach oddziałów, również powinna być zaangażowana w realizację zadań niekinetycznych. Jeżeli taka grupa nie istnieje w strukturach etatowych, konieczne jest powołanie odpowiedniego zespołu nieetatowego. Celem tych działań jest zbudowanie zdolności do planowego i skoordynowanego wytwarzania produktów oddziaływania niekinetycznego, ze szczególnym uwzględnieniem produktów informacyjnych i psychologicznych skierowanych na wybrane obiekty oddziaływania. Ważnym aspektem przebudowy struktur jest również nawiązanie współpracy pomiędzy zespołami działań niekinetycznych brygad i batalionów WOT a zespołami działań niekinetycznych wojsk operacyjnych. Współpraca ta powinna obejmować udział w ćwiczeniach i treningach sztabowych prowadzonych przez różne rodzaje wojsk. Wspólne działania oraz wymiana doświadczeń przyczynią się do poprawy efektywności operacyjnej i lepszej integracji działań niekinetycznych w szerszym kontekście operacyjnym. Dodatkowo należy podjąć próbę opracowania wytycznych dotyczących prawnych aspektów działań niekinetycznych, szczególnie w zakresie operacji informacyjnych oraz otwartych źródeł informacji. Regulacje te zapewnią zgodność działań z obowiązującymi przepisami i zminimalizują ryzyko prawne związane z realizacją operacji niekinetycznych.

Istotnym krokiem w kierunku dalszej integracji działań niekinetycznych jest opracowanie i wdrożenie w siłach zbrojnych RP nowego dokumentu doktrynalnego pt. *Planowanie działań niekinetycznych na poziomie taktycznym*. Dokument ten powinien zastąpić obecnie obowiąz-

zujący DTU 3.10.2 *Planowanie działań informacyjnych na poziomie taktycznym w Wojskach Lądowych*, uwzględniając potrzeby współczesnych operacji wojskowych oraz integrację różnych form działań niekinetycznych. Wdrożenie powyższych rozwiązań powinno być wystarczające, aby rozpocząć proces włączenia działań niekinetycznych do standardowego kanonu operacyjnego oddziałów i pododdziałów sił zbrojnych. Dzięki tym inicjatywom możliwe będzie lepsze wykorzystanie potencjału działań niekinetycznych, zwiększenie ich efektywności oraz zapewnienie ich spójności z ogólną strategią operacyjną.

Zakończenie

Analiza historyczna oraz współczesne przykłady pokazują, że skuteczne wykorzystanie działań niekinetycznych może przynieść korzyści operacyjne. Dla sił zbrojnych RP rozwój i doskonalenie zdolności w zakresie działań niekinetycznych jest niezbędne w kontekście współczesnych zagrożeń, w tym działań hybrydowych, cyberataków oraz operacji dezinformacyjnych. Polska, jako kraj o ograniczonych zasobach militarnych w porównaniu do większych mocarstw, powinna inwestować w rozwój tych zdolności, aby skutecznie przeciwdziałać nowoczesnym zagrożeniom i zabezpieczać swoje interesy narodowe. Działania niekinetyczne, ze względu na relatywnie niski koszt oraz potencjał efektów strategicznych, oferują narzędzie w arsenale współczesnych sił zbrojnych. Ich skuteczna integracja z tradycyjnymi formami operacji wojskowych stanowi klucz do zwiększenia bezpieczeństwa w dynamicznie zmieniającym się środowisku.

Bibliografia

- Bemis B.M., *Neuroscience of Persuasion: Understanding Brain Mechanisms in Psychological Operations*, Monterey 2011.
- Białoskórski R., *The Theoretical Concept of Information Warfare: a General Outline*, „Humanities and Social Sciences”, 2023, nr 4.
- Brzeski R., *Wojna informacyjna – wojna nowej generacji*, Komorów 2014.
- Chmielewska D., *Dezinformacja nowym orężem wojennym – jak manipulacja społeczeństwami i opinią publiczną wpływa na losy wojny w Ukrainie?*, „Alcumena. Pismo Interdyscyplinarne”, 2023, nr 1.
- Claussen E., Zenobi L., *Fiction and disinformation in early modern Europe: An introduction*, „Past & Present”, 2022.
- Fendorf K., Miller J., *Tracking cyber operations and actors in the Russia – Ukraine war*, „Council on Foreign Relations”, 2022, nr 24.

- Gautam A., *Non-Kinetic Warfare and Technological Advancements: An Overview*, „Tamkang Journal of International Affairs”, 2024, nr 2.
- Hunter L.Y. [i in.], *Artificial intelligence and information warfare in major power states: how the US, China, and Russia are using artificial intelligence in their information warfare and influence operations*, „Defense & Security Analysis”, 2024.
- Hutiri W., Papakyriakopoulos O., Xiang A., *Not My Voice! A Taxonomy of Ethical and Safety Harms of Speech Generators*, „The 2024 ACM Conference on Fairness, Accountability, and Transparency”, 2024.
- Jandrić P., *Lies, damned lies, and the Web.*, „Educational philosophy and theory”, 2017, nr 6.
- Kacała T., *The role of military leadership in strategic communication (STRATCOM)*, „Journal of Positive Management”, 2016, nr 1.
- King S.B., *PSYOP and persuasion: Applying social psychology and becoming an informed citizen*, „Teaching of psychology”, 2004, nr 1.
- Kovanda P., *Possibilities of social media in information operations*. „Studia nad autorytaryzmem i totalitaryzmem”, 2017, t. 39, nr 4.
- Lehto M., Henselmann G., *Non-kinetic warfare–The new game changer in the battle space*, “In Proceedings of the 15th International Conference on Cyber Warfare and Security”, 2020.
- Liang G. [i in.], *The 2015 Ukraine blackout: Implications for false data injection attacks*, „IEEE transactions on power systems”, 2016, nr 4.
- Milos G., Mlejnkova P., *Challenging online propaganda and disinformation in the 21st century*, London 2021.
- Moy W.R., Gradon K.T., *Artificial intelligence in hybrid and information warfare: A double-edged sword*, „Artificial Intelligence and International Conflict in Cyberspace”, 2023.
- Narula S., *Psychological operations (PSYOPs): A conceptual overview*, „Strategic Analysis”, 2004, nr 1.
- Pantserev K.A., *The malicious use of AI-based deepfake technology as the new threat to psychological security and political stability*, „Cyber defence in the age of AI, smart societies and augmented humanity”, 2020.
- Post J.M., *The key role of psychological operations in countering terrorism*, „Countering Terrorism and Insurgency in the 21st Century”, 2007, nr 1.
- Prunckun H., *Cyber weaponry: Issues and implications of digital arms*, Berlin 2018.
- Punia S.K. [i in.], *Performance analysis of machine learning algorithms for big data classification: ML and AI-based algorithms for big data analysis*, „International Journal of E-Health and Medical Communications (IJEHMC)”, 2021, nr 4.
- Sargana T.H., Hussain M., *The US and Russian Battlefield Maneuvers in the 21st Century*, Islamabad 2018.
- Schwartz P., *Inevitable surprises: A survival guide for the 21st century*, New York 2003.
- Souter G., Souter J., *The Ghost Army: Conning the Third Reich*, London 2019.
- Staszczak M., *Rosyjskie działania informacyjne na przykładzie inwazji na Ukrainę*, „Kwartalnik Bellona”, 2023, nr 1.
- Štruel D., *Russian aggression on ukraine: Cyber operations and the influence of cyberspace on modern warfare*, „Contemporary Military Challenges / Sodobni Vojaški Izzivi”, 2022, nr 2.
- Szczepański P., *Stratcom & Communication Coherence in the Polish Armed Forces*, „Artificial Intelligence and Its Contexts: Security, Business and Governance”, 2021.

- Titterton J., *Deception in Medieval Warfare: Trickery and Cunning in the Central Middle Ages*, Martlesham 2022.
- Vamanu I., *Fake news and propaganda: A critical discourse research perspective*, "Open information science", 2019, nr 1.
- Visvizi A., Bodziany M., *Artificial intelligence and its context: an introduction*, „In Artificial Intelligence and Its Contexts: Security, Business and Governance”, 2021.
- Von Clausewitz C., *On War*, Vol. 1. London 1873.
- Warchoł A., *Rola cyberprzestrzeni w wojnie Rosji z Ukrainą*, „Nowa Polityka Wschodnia”, 2023, nr 4.
- Westerlund M., *The emergence of deepfake technology: A review*, „Technology innovation management review”, 2019, nr 11.
- Wrzosek M., *Operacje w cyberprzestrzeni. Założenia teoretyczne i praktyka*, „Kwartalnik Bellona”, 2016, nr 4.
- Zhao H., *Propaganda Content and Strategies of Nazi Germany from the Perspective of Emotional Communication*. „Journal of Social Science Humanities and Literature”, 2023, nr 6.

The importance of non-kinetic operations in modern armed forces

Abstract

In the face of dynamic technological change and globalisation, non-kinetic operations, of which information, psychological and cyber operations are an essential component, are the basis of contemporary armed conflict. These forms of operations make it possible to achieve strategic objectives without the need for direct military clashes, affecting the morale, information systems and infrastructure of the adversary. The article discusses the importance of non-kinetic operations for armed forces, highlighting their role in modern military strategies. Psychological, information and cyber operations are also described as some of the key tools for modern military strategies to achieve strategic objectives without engaging armed forces in direct clashes. The integration of non-kinetic operations with traditional military operations is proposed, pointing out the need to adapt organisational structures and communication strategies in the armed forces.

Keywords: non-kinetic operations, psychological operations, information operations, armed forces